

תוכן

פרק 1: מבוא 3

פרק 2: סקירת ספרות וחקיקה משפטית 4

2.1 מהי 'תקופת לידה והורות'? 4

2.2 חופשת לידה – המצב המשפטי בארץ 5

2.3 חוק עבודת נשים וחוק שוויון הזדמנויות בעבודה 8

2.4 חוק לעידוד של שילוב וקידום נשים בעבודה ושל התאמת מקומות עבודה לנשים, התשס"ח-2008 12

פרק 3 - ניתוח המצב המשפטי ביחס לעקרונות הליברליזם, הפמיניזם והפטרנליזם 14

3.1 שלושת הגישות הנפוצות ואחת אמריקאית 14

3.1.1 הגישה הליברלית 14

3.1.2 הגישה התרבותית 15

3.1.3 הגישה הרדיקלית 16

3.1.4 הגישה האמריקאית 16

3.2 התפיסה האימהית בראי המשפט האמריקאי 17

3.3 חופשת לידה והורות – יתרונות וחסרונות 18

4. סיכום ומסקנות 22

5. ביבליוגרפיה 23

פרק 1 : מבוא

קרנם של ערכי השיוויון, החירות והכבוד עלה בהדרגה במאות השנים האחרונות בקרב החברה המערבית-ליברלית. מדינות נאורות מקדמות ומקדשות ערכים אלה – הן בחקיקה, הן בפסיקה והן בשיח החברתי-כלכלי הרווח.

מעמד האישה בחברה עולה כנושא משמעותי בשיח הליברלי הני"ל, ובמאה השנים האחרונות חלו תמורות מרחיקות לכת בזכויותיהן של נשים ובמעמדן¹.

עולם העבודה הוא מהמקומות הבולטים בהם חוסר צדק בהקשר הבדלים בין המינים – בא לידי ביטוי. לראיה – אחוז השכר של נשים ביחס לגברים בישראל הינו 67% (נכון לשנת 2014)². מעמדן של נשים בעולם העבודה – שכר, אפשרויות קידום, ביטחון תעסוקתי ועוד – מבטא במידה רבה את הסוגיות המורכבות שאיתן מתמודדות נשים בעולם המודרני. הסוגיות הבאות לידי ביטוי בעולם העבודה, מבטאות בתוכן וקשורות גם לסוגיות מדיסיפלינות אחרות – חיי משפחה, מימוש עצמי, הטרדה מינית, השתתפות אזרחית בתחום הציבורי ועוד – על כן השיח והעיסוק בעולם העבודה משפיע ותורם באופן רחב לקידום השיוויון והצדק בין המינים.

הריון, לידה וטיפול בתינוק – מציבים אתגרים וקונפליקטים משמעותיים בבואנו לדון במעמד האישה בעולם הליברלי, מאחר והם מציבים הבדלים פיזיולוגיים ורגשיים מובנים בין המינים. בעת העיסוק בנושא הזה, עלינו לתת מענה לסוגיה מורכבת – **מהו היחס ה'צודק' לנשים ולגברים? האם עלינו לשאוף ליחס שיוויוני וזהה ככל הניתן לנשים ולגברים סביב הריון ולידה, ואם לא – מהו ההסדר ה'הוגן' ביותר עבור שני המינים? האם על המדינה לכפות על הורים לפעול באופן מסוים ע"מ להגן עליהם או על ילדיהם? והאם זהו בכלל תפקידה של המדינה להתערב בתחום זה?**

¹ אורית קמיר **פמיניזם, זכויות ומשפט** 12-13 (2002)

² פרופ' רות הלפרין-קדרי, אריאלה גורנשטיין-פניג, קרן הורוביץ **נשים ומשפחה בישראל** 131 (2016)

פרק 2 : סקירת ספרות וחקיקה משפטית

הורות ועבודה הם שני תחומים אשר נבדלים ביניהם ככל שהדבר נוגע לאופן שבו החברה רואה אותם. כשמדובר בהורות, אזי מדובר במסגרת פרטית משפחתית שכל הפעולות שנעשות בתחומה נעשות למען רווחת הפרט. לעומת זאת, כאשר מדובר בתחום העבודה, אזי שמדובר בתרומה של העובד לציבור ולחברה בכללותה. כך גם אופיו של התגמול – ההורות מתוגמלת בסיפוק רגשי של חוס ואהבה ואילו העבודה באה לידי ביטוי בתגמול טכני ובעיקר כלכלי.³

על פי התפיסה שהייתה רווחת בעידן שקדם לעשורים האחרונים, ההבחנה בין שני התחומים הללו באה לידי ביטוי באופן שבו לכל אחד מבני הזוג קיים יתרון יחסי על זה של רעהו. לרוב, הגבר היה זה שהתמקד בתחום העבודה והקדיש לשם כך את כל מרצו וזמנו ואילו לאישה הייתה האפשרות לטפל בילדיה ובמשפחתה. תפיסה זו אפשרה למעשה לכל צד להביא לידי ביטוי את יכולותיו ובכך לקיים את הגוף המשפחתי כגוף כלכלי שממקסם את אפשרויות הרווח שלו, הרוחני והגשמי כאחד. מציאות זו יוצרת תלות של שני הצדדים באופן שבו האחד לא יכול להתקיים בלעדי השני ובכלל גם מנציחה את התלות באישה שתהווה מרכז החוסן המשפחתי.⁴

2.1 מהי 'תקופת לידה והורות'?

בשנת 1949 נאם ראש ממשלת ישראל דאז, דוד בן גוריון ז"ל, מעל בימת הכנסת בדיון על חוק שירות בטחון. בנאומו, הבליט בן גוריון את התפיסה הנוגעת לאופי המשפחה ולמקומה של האישה בו:⁵

"הדבר הראשון הייעוד המיוחד של האישה ייעוד האימהות. אין בחיים ייעוד גדול מזה... לכל אחד מאיתנו היתה אם – וכל איש יודע שלא הייתה נפש יקרה, אהובה ונאמנה בחייו כמו האם. עלינו לתת כבוד ויקר לאימהות, ולהעמיד האשה בתנאים הנוחים והרצויים ביותר כשעליה להיות לאם... לא רק הבן חייב בכבוד האם – אלא המדינה כולה, החברה כולה, חייבת בכבוד האימהות ובזכות האם.."

אלא שיש לזכור גם דבר שני: האישה אינה אישה בלבד היא גם אשיות, בדיוק כמו הגבר ולאישיות זו מגיעות כל החובות המגיעות לאישיותו של הגבר – מלבד אלה המתייחסות לאימהות. מעבר לאימהות, דין האישה כדין אדם...".

רצה לומר ראש הממשלה כי התפיסה היא דו-קוטבית באופן שבו מחד גיסא, דין האישה כדין האדם. כלומר, יש לפעול באופן נמרץ ולפעול למען שוויון זכויות במשפחה ובכלל ויש להעמיד את זכויות האישה באופן זהה לאלה של הגבר. אסור להתייחס ולהפלות בין גבר ואישה ככל שהדבר נוגע למערך הזכויות והחובות העומד לזכותן וחובתן. מאידך גיסא, האישה היא האימא ומכאן שהיא אמונה על התפקיד החשוב ביותר בבית

³ ניצה ברקוביץ "אשת חיל מי ימצא? נשים ואזרחות בישראל" סוציולוגיה ישראלית ב 277 (1999)
⁴ Jacob Mincer & Solomon Polachek, Family Investments in Human Capital: Earnings of Women, 82 J. POL. ECON. 76 (1974)
⁵ ד"ר 2, 1568, 1369-1568 (התש"ט)